ECLI:LV:KUAT:2020:1001.C69280320.9.S
Lietas Nr.C69280320
Lietas arhīva Nr.CA-0291-20

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas vārdā

Liepājā 2020.gada 1.oktobrī

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesneses Rita Vīva, Liena Jansone un Ingrīda Junghāne

izskatīja rakstveida procesā sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Kurzemes rajona tiesas 2020.gada 13.jūlija spriedumu /pers. A/ prasību pret SIA /Nosaukums A/ par darba līguma uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu un atjaunošanu darbā.

Aprakstošā daļa

[1] 2020.gada 29.aprīlī (ar precizējumiem 2020.gada 1.jūnijā) /pers. A/ cēlusi Kurzemes rajona tiesā prasību pret SIA /Nosaukums A/, lūdzot atzīt SIA /Nosaukums A/ 2020.gada 9.marta darba līguma uzteikumu /pers. A/ par spēkā neesošu un atjaunot prasītāju iepriekšējā darbā.

[2] Ar Kurzemes rajona tiesas 2020.gada 13.jūlija spriedumu prasība noraidīta.

Tiesa konstatējusi, ka darba tiesiskās attiecības starp pusēm pastāvēja kopš 1997.gada 10.decembra. Prasītāja pieņemta darbā par vecāko preču kasieri. 2020.gada 9.martā darba līgums uzteikts, pamatojoties uz Darba likuma 101.panta pirmās daļas 11.punktu, jo darbinieks pārejošas darbnespējas dēļ neveica darbu vairāk kā gadu triju gadu laikā.

Saskaņā ar 2020.gada 23.marta rīkojumu darba tiesiskās attiecības starp pusēm izbeigtas ar 2020.gada 26.martu. /pers. A/ pārejoša darbnespēja konstatēta no 2017.gada 11.augusta līdz 2020.gada 9.martam, darbnespējas cēlonis - „cits cēlonis", nevis „arodslimība", atzinums Nr.1472 par arodslimību saņemts tikai 2020.gada 29.maijā, tas ir, vairāk kā divus mēnešus pēc darba attiecību izbeigšanas.

/pers. A/ nenoliedz, ka līdz 2020.gada sākumam nav izmantojusi 2006.gada 6.novembra Ministru kabineta noteikumu Nr.908 „Arodslimību izmeklēšanas un uzskaites kārtība" 7.punktā norādītās tiesības prasīt ģimenes ārstam, pie kura viņa ir reģistrēta, lai tiktu izmeklēta un noteikts, vai konstatētā slimība ir arodslimība.

Tiesa pievienojusies judikatūras atziņām, ka darba devējam nav pienākuma un iespējas vērtēt darbinieka slimības raksturu, jo no darbnespējas lapas nevar iegūt informāciju, ar kādu slimību darbinieks slimo, kā arī nav pamata apšaubīt izsniegtās darbnespējas lapas. Izmantojot Darba likuma 101.panta pirmās daļas 11.punktā ietvertās tiesības, darba devējs paļaujas uz darbnespējas lapā sniegto informāciju. Tādējādi atbildētājai nebija pienākums un tiesības pieprasīt no prasītājas izziņas par veselības stāvokli vai arī pārbaudīt diagnozi, kas ietilpst ārstējošā ārsta kompetencē.

Līdz ar to tiesa secinājusi, ka atbildētāja nav pārkāpusi darba līguma uzteikšanas kārtību.

Tiesai nav pamata atzīt, ka prasītājas darbnespējas cēlonis līdz darba līguma uzteikumam bija arodslimība, ja darbnespējas lapās kā darbnespējas iemesls skaidri norādīts „cits cēlonis".

2020.gada 15.jūnija Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas lēmumā Nr.39-2020-1778, ar kuru prasītājai noteikta trešās grupas invaliditāte, kā invaliditātes cēlonis norādīta slimība. Valsts darba inspekcija apsekojusi prasītājas darba vietu un 2020.gada 5.februārī sastādījusi aktu Nr.1044-2020-4, bet no ģimenes ārstes /pers. B/ 2020.gada 18.maijā izsniegtā izraksta no stacionārā pacienta/ambulatorā pacienta medicīniskās kartes izriet, ka prasītāja turpina ārstēties un izmeklēties sakarā ar paredzamo arodslimību. Arodslimību komisija noteikta uz 2020.gada 25.martu, taču atlikta sakarā ar Covid-19. Tādējādi uzteikuma sastādīšanas dienā prasītājai arodslimība nebija noteikta.

Atsaucoties uz tiesu praksi tiesa atzinusi, ka darba tiesisko attiecību uzteikšanas brīdī darbnespējas iemeslu „cits cēlonis" nepārgroza fakts, ka Valsts darba inspekcija veica darba vietas apsekošanu. Darbnespējas iemeslu fiksē ārstniecības iestādes ārsts, pamatojot pieņemto lēmumu ar medicīnisko dokumentāciju, kā to noteic 2001.gada 3.aprīļa Ministru kabineta noteikumi Nr.152 „Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība". Darba devējam nav nedz iespējas, nedz kompetences vērtēt darbiniekam noteikto slimības raksturu.

Atbilstoši 2001.gada 3.aprīļa Ministru kabineta noteikumu Nr.152 „Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība" 17.[1]punktam darbiniekam nepieciešams Veselības un darbspējas ekspertīzes ārstu komisijas atzinums, ja personas pārejoša darbnespēja turpinās ilgāk par 26 nedēļām, bet šis atzinums, kurā izvērtēta darbnespējas pagarināšanas nepieciešamība, nemaina ārsta noteikto darbnespējas iemeslu.

Juridiskās sekas, kas rodas no arodslimības konstatēšanas, neattiecas uz iepriekšējo periodu. Uzteikuma laikā prasītājai nebija noteikta arodslimība. Pirms saslimšanas un slimības laikā /pers. A/ darba devējam nav lūgusi pārcelt viņu citā darbā, kas nav saistīts ar kaitīgo faktoru ietekmi. Arī prasība celta par atjaunošanu iepriekšējā darbā.

Līdz ar to uzteikuma izteikšanas brīdī uzteikums bija tiesisks un darba devējs rīkojās godprātīgi. Vēlāk atklāti jauni apstākļi par darbnespējas patieso iemeslu nerada pamatu uzteikuma atzīšanai par prettiesisku un spēkā neesošu.

Saskaņā ar Darba likuma 109.panta ceturto daļu darba devējam aizliegts uzteikt darba līgumu ar darbinieku šā likuma 101.panta pirmās daļas 11.punktā noteiktajā gadījumā līdz darbspēju atgūšanai vai invaliditātes noteikšanai, ja darbnespējas iemesls ir nelaimes gadījums darbā vai arodslimība. Arodslimība prasītājai noteikta 2020.gada 29.maijā, bet trešā grupa noteikta 2020.gada 15.jūnijā.

Noraidot prasījumu par uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu, tiesa noraidījusi arī prasījumu par prasītājas atjaunošanu darbā.

[3] Prasītāja/pers. A/ iesniegusi apelācijas sūdzību, pārsūdzot Kurzemes rajona tiesas 2020.gada 13.jūlija spriedumu pilnībā un lūdzot atzīt uzteikumu par spēkā neesošu, atjaunot prasītāju darbā, piedzīt kompensāciju par laikus neizmaksāto 41 virsstundas darbu, piedzīt kompensāciju par arodslimību un invaliditāti.

Uzskata par nepamatotu tiesas secinājumu, ka prasītājas darba nespējas cēlonis līdz darba līguma uzteikumam nav arodslimība, jo prasītājas darbnespējas lapās kā iemesls skaidri norādīts „cits cēlonis". Darbnespējas lapu aizpildīšana ir ārstējošā ārsta kompetence. Prasītājai nav medicīniskās izglītības un zināšanas darbnespējas lapu aizpildīšanā.

Lietā nav strīda, ka uzteikuma laikā prasītājai nebija noteikta arodslimība, bet tā tika formēta.

Atsaucoties uz Darba likuma 109.panta ceturto daļu norāda, ka darba līguma uzteikšana līdz darbspēju atjaunošanai vai invaliditātes noteikšanai nav tiesiska.

Tiesa nav izskatījusi prasījumu par kompensācijas piedziņu par laikus neizmaksāto atlīdzību par nostrādātajām virsstundām, ko apliecina valsts darba inspekcijas izziņa.

Atlaišanas dienā neizmaksājot visas naudas summas, atbildētāja nav ievērojusi Darba likuma 128.panta pirmo daļu. Līdz ar to, saskaņā ar Darba likuma 128.panta trešo daļu atbildētājai ir pienākums atlīdzināt prasītājai zaudējumus, kas tai radušies, jo atbildētājas vainas dēļ prasītājai laikus nav izmaksāta darba samaksa. Zaudējumu apmēru nosaka tiesa.

Lūdz piedzīt kompensāciju trīs darba algu apmērā sakarā ar arodslimību un invaliditāti.

[4] Atbildētāja SIA /Nosaukums A/ iesniegumā tiesai norāda, ka paskaidrojumus par apelācijas sūdzību nesniegs, spriedums ir pamatots un tiesisks.

Motīvu daļa

[5] Novērtējot lietā esošos pierādījumus, pušu paskaidrojumus un apelācijas sūdzības motīvus, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasība ir noraidāma.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmās daļas noteikumiem apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības, sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 430.panta trešo daļu fakti, kas konstatēti pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā nav jāpārbauda, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Tiesa kolēģija konstatē, ka prasītāja apelācijas sūdzībā pieteikusi jaunus prasījumus, proti, lūdz piedzīt no atbildētājas kompensāciju par laikus neizmaksāto 41 virsstundas darbu un kompensāciju par arodslimību un invaliditāti.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 418.panta pirmo daļu apelācijas sūdzībā nedrīkst grozīt prasības priekšmetu vai pamatu, kā arī ietvert jaunus prasījumus, kas nav celti pirmās instances tiesā.

Ņemot vērā, ka prasība tiesā celta par uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu un atjaunošanu darbā, tiesai izskatot lietu apelācijas instances tiesā nav pamata izvērtēt jautājumu par kompensāciju piedziņu.

Nepamatos ir arī prasītājas apgalvojums, ka pirmās instances tiesa nav izlēmusi prasījumu par kompensācijas piedziņu par laikus neizmaksāto atlīdzību par nostrādātajām virsstundām, jo šāds prasījums pirmās instances tiesā netika uzturēts.

Ceļot prasību tiesā 2020.gada 29.aprīlī prasītāja pieteikusi šādus prasījumus: par atjaunošanu iepriekšējā darbā no 2020.gada 26.marta un par vidējās darba algas piedziņu par piespiedu dīkstāvi.

Ar Kurzemes rajona tiesas tiesneša 2020.gada 5.maija lēmumu prasības pieteikums atstāts bez virzības, nosakot termiņu tiesā celto prasījumu precizēšanai un pierādījumu iesniegšanai.

2020.gada 1.jūnijā prasītāja iesniegusi tiesā prasības pieteikuma precizējumus, kuros pieteikti šādi prasījumi: par darba līguma uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu, atjaunošanu iepriekšējā darbā un ar lietas vešanu saistīto izdevumu piedziņu. Minētie prasījumu uzturēti pirmās instances tiesas sēdē 2020.gada 10.jūlijā. Bez tam, pirmās instances tiesas tiesnesis prasītājai tiesas sēdē izskaidrojis, ka prasītāja tiesā nav cēlusi prasību par neizmaksātās darba samaksas, vai kompensāciju piedziņu.

Līdz ar to tiesas kolēģija konstatē, ka pirmās instances tiesa ir izvērtējusi visus tiesā celtos uz uzturētos prasījumus.

Tādējādi arī apelācijas instances tiesas izskatīšanas priekšmets ir prasījums par 2020.gada 9.marta uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu un prasītājas atjaunošanu iepriekšējā darbā.

Tiesas kolēģija, pārbaudījusi pirmās instances tiesas sprieduma argumentāciju par apelācijas sūdzībā minētajiem apstākļiem atzīst, ka Kurzemes rajona tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir izvērsts un pareizs, līdz ar to saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piektās daļas noteikumiem pievienojas pirmās instances tiesas lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma argumentācijai, un Civilprocesa likuma 193.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus atkārtoti nenorāda.

Pirmās instances tiesa spriedumā lietas faktiskos apstākļus izvērtējusi atbilstoši lietā iegūtajiem pierādījumiem un piemērojusi atbilstošas materiālo tiesību normas.

Apelācijas sūdzības iesniedzēja nav izvirzījusi jaunus argumentus, kas nebūtu vērtēti pirmās instances tiesas spriedumā un to pārvērtēšanai apelācijas instances tiesa nesaskata pamatojumu.

Apelācijas instances tiesa pievienojas pirmās instances tiesas secinājumam, ka arodslimības un invaliditātes noteikšana prasītājai pēc darba līguma uzteikuma izsniegšanas un darba tiesisko attiecību izbeigšanas, nav pamats uzteikuma atzīšanai par spēkā neesošu un prasītājas atjaunošanai iepriekšējā darbā.

Attiecībā uz apelācijas sūdzībā minētajiem argumentiem, tiesas kolēģija norāda, ka Darba likuma 124.pants paredz divus priekšnoteikumus, kad tiesa var atzīt darba devēja uzteikumu par spēkā neesošu – ja uzteikums nav tiesiski pamatots vai ir pārkāpta noteiktā darba līguma uzteikšanas kārtība.

Tiesas kolēģija konstatē, ka darba tiesiskās attiecības starp prasītāju un Valsts akciju sabiedrību /Nosaukums B/ pastāvēja no 1997.gada 10.decembra, kad prasītāja pieņemta darbā par /amats/(darba līgums Nr.349).

A r 2007.gada 30.maija grozījumiem 1997.gada 10.decembra darba līgumā Nr.349, pamatojoties uz 2007.gada 27.aprīļa vienošanos par darbinieku pāreju, par prasītājas darba devēju kļuva atbildētāja SIA „/Nosaukums A/".

Savukārt ar 2017.gada 1.decembra vienošanos par grozījumiem 1997.gada 10.decembra darba līgumā Nr.349, puses vienojušās, ka prasītāja turpina strādāt par /amats/.

2020.gada 9.martā atbildētāja pamatojoties uz Darba likuma 101.panta pirmās daļas 11.punktu, sakarā ar to, ka darbinieks pārejošas darbnespējas dēļ neveica darbu vairāk kā gadu triju gadu laikā, uzteikusi prasītājas darba līgumu.

Uzsakot darba līgumu, atbildētāja norādījusi, ka laika periodā no 2017.gada 10.marta līdz 2020.gada 9.martam prasītāja darba nespējas dēļ ar pārtraukumiem neveica darba pienākumus vairāk kā vienu gadu triju gadu periodā un darba nespēja tiek turpināta. Papildus norādot, ka pirms darba līguma uzteikšanas atbildētāja informēja un konsultējās ar /Nosaukums C/arodkomiteju.

2020.gada 9.martā uzteikums pa pastu nosūtīts prasītājai un lietā nav strīda, ka atbildētāja uzteikumu ir saņēmusi.

Saskaņā ar 2020.gada 23.marta rīkojumu Nr.KJPR-5,4/44 darba tiesiskās attiecības starp pusēm izbeigtas ar 2020.gada 26.martu. Rīkojums

nosūtīts prasītājai.

No atbildētājas tiesā sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka pārejoša darbnespēja prasītājai konstatēta no 2017.gada 11.augusta līdz 2020.gada 9.martam un tā turpinās.

Saskaņā ar Darba likuma 109.panta ceturto daļu darba devējam aizliegts uzteikt darba līgumu ar darbinieku šā likuma 101.panta pirmās daļas 11.punktā noteiktajā gadījumā līdz darbspēju atgūšanai vai invaliditātes noteikšanai, ja darbnespējas iemesls ir nelaimes gadījums darbā vai arodslimība.

Minētās normas izpratnē, aizliegums darba līguma uzteikumam turpinātas darbnespējas gadījumā ir tikai attiecībā uz personām, kuru darbnespējas iemesls ir nelaimes gadījums darbā vai arodslimība.

No lietā iesniegtajām Valsts ieņēmumu dienesta informācijas sistēmas izdrukām redzams, ka no 2018.gada 28.septembra līdz 2020.gada 27.martam prasītājas pārejošas darba nespējas iemesls darbnespējas lapās norādīts „cits cēlonis".

Atzinumu par arodslimību V SIA „Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca" prasītājai izsniegusi 2020.gada 29.maijā (atzinums Nr.1472), savukārt ar Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2020.gada 15.jūlija lēmumu Nr.39-2020-1778 prasītājai noteikts vispārējo darbspēju zaudējums 25-59 % un noteikta trešās grupas invaliditāte.

Līdz ar to tiesas kolēģija pievienojas pirmās instances tiesas secinājumam, ka atbildētāja ir ievērojusi darba līguma uzteikšanas kārtību un nav pamata uzteikuma atzīšanai par prettiesisku, jo arodslimība prasītājai konstatēta vairāk kā divus mēnešus pēc darba attiecību izbeigšanas.

Prasītājas atsaukšanās uz arodslimības kārtošanu, medicīniskās izglītības neesību un zināšanu trūkumu darbnespējas lapu aizpildīšanā nevar būt par pamatu darba līguma uzteikuma atzīšanai par spēkā neesošu.

Kā to pamatoti norādījusi pirmās instances tiesa 2006.gada 6.novembra Ministru kabineta noteikumu Nr.908 „Arodslimību izmeklēšanas un uzskaites kārtība" 7.punkts nosaka, ja personai konstatētas šo noteikumu 1.pielikumā minētās slimības vai to pazīmes un viņa tiek vai tikusi pakļauta kaitīgu darba vides faktoru iedarbībai, personai ir tiesības prasīt ģimenes ārstam, pie kura viņa ir reģistrēta, lai tiktu izmeklēta un noteikts, vai konstatētā slimība ir arodslimība.

Prasītāja pirmās instances tiesas sēdē norādījusi, ka medicīniskā dokumentācija arodslimības un invaliditātes noteikšanai kārtota jau 2020.gada sākumā, pēc Darba inspekcijas veiktās prasītājas darba vietas apsekošanas, par ko 2020.gada 5.februārī Valsts darba inspekcija sastādījusi aktu Nr.1044-2020-4.

Arī prasītājas ģimenes ārste 2020.gada 18.maija izrakstā no stacionārā pacienta/ambulatorā pacienta medicīniskās kartes norādījusi, ka prasītāja turpina ārstēties un izmeklēties sakarā ar paredzamo arodslimību, pašreiz ar Covid-19 nevar iziet arodsaslimšanas komisiju, kura bija nolikta uz 2020.gada 25.martu.

Tiesas kolēģija atzīst, ka sakarā ar Covid-19 valstī izsludinātā ārkārtas situācija konkrētā gadījumā neietekmē prasītājas tiesības, jo darba līguma uzteikums viņai izsniegts pirms ārkārtas situācijas izsludināšanas valstī.

Līdz ar to, nevar piekrist prasītājas apgalvojumam, ka darba līguma uzteikuma izsniegšanas brīdī viņai jau bija noteikta arodslimība. Līdz Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas atzinuma saņemšanai pastāvēja vien aizdomas par iespējamu arodslimību.

Juridiskās sekas, kas rodas no arodslimības konstatēšanas, ir vērstas uz priekšu, tostarp arī apdrošināšanas atlīdzības, kādu paredz likums „Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimību", izmaksa (*sk. Augstākās tiesas Civillietu departaments 2014.gada 31.oktobra spriedumā lietā Nr.SKC-2884-14*).

Ņemot vērā, ka uzteikuma atzīšanai par spēkā neesošu nav tiesiska pamata, par noraidāmu atzīstama arī prasība par atjaunošanu iepriekšējā darbā.

Vienlaicīgi tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa izvērtējusi lietas faktiskos apstākļus kopsakarībā ar lietā iesniegtajiem pierādījumiem un taisījusi argumentētu un pamatotu nolēmumu par prasības noraidīšanu.

[6] Ņemot vērā, ka prasītāja ir atbrīvota no tiesas izdevumu piedziņas, nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi par pavēstu un citu dokumentu nosūtīšanu no prasītājas nav piedzenami un tos uzņemas valsts.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 430., 432., 434.pantu Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

/pers. A/ prasību pret SIA "/Nosaukums A/" par 2020.gada 9.marta darba līguma uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu un atjaunošanu darbā noraidīt.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas 2020.gada 1.oktobra Senātā, iesniedzot kasācijas sūdzību Kurzemes apgabaltiesā.

Tiesnese R.Vīva

Tiesnese L.Jansone

Tiesnese I.Junghāne